

Architektas, dailininkas, pedagogas ADOMAS SKIEZGELAS – menininkais tapusių žemaičių žemdirbių sūnus

Danutė MUKIENĖ

2025 m. Regionų kultūrinių iniciatyvų centras parengė spaudai knygą „Simono Daukanto žemės žmonės“ (ją planuojama išleisti šių metų sausio mėnesį). Knygoje pasakojama apie iškilus dabartinės Skuodo rajono Lenkimų seniunijos teritorijoje gimusius, gyvenusius, savo darbais ir kūryba šį kraštą garsinusius ir garsinančius žmones. Vienas jų – iš buvusio Lenkimų seniunijos Plaušinių kaimo kilęs, jau daugelį metų Klaipėdoje dirbantis architektas, dailininkas, pedagogas Adomas Skiezgėlas. Pažinti su juo siūlome ir žurnalo skaitytojams.

Adomas Skiezgėlas – Lietuvos architektų ir dailininkų bei esperantininkų sąjungų narys, Simono Daukanto paminklo Lenkimuose (Skuodo r.) vienas iš autorių. Jo tėvai – tautodailininkai Alfonsas Skiesgilas (1919–2009), plačiai žinomas savo sukurtomis naiviojo meno rūšiai priskiriamomis unikaliomis, dažytomis medžio skulptūrėlėmis, ir talentinga audėja Adolfina Budrikytė-Skiesgilienė (1924–2018). Abu jie kilę iš Lenkimų seniūnijoje buvusio Plaušinių kaimo. Adomo seneliai – tremtį 1949 m. patyrę to paties kaimo ūkininkai Anastasija ir Ipolitas Skiesgilai, išauginę 7 vaikus, vienas jų – Adomo Skiezgėlo tėvas.

Adomas rašo: „*aš gimiau Plaušinių kaime, prie Simono Daukanto tėviškės ir Večių kaimo. Tėviškė ir bočių ūkiai buvo čia pat. Mažas būdamas, perbrides upelį, kuriame gaudydavau vėžius, dar laipiojau ant S. Daukanto tėviškės sodyboje stovėjusio tvarto šiaudinio stogo.*“¹

Menininkais tapę Alfonso ir Adolfinos Skiesgily sūnūs (Alfonsas ir Adomas) gimė tame pačiame

Adomas Skiezgėlas

Plaušinių kaime: Alfonsas – 1943 m., o Adomas – 1948 m. rugpjūčio 20 dieną. Beje, Adomo pavardė kiek skiriasi nuo tėvų ir brolio (tėvai, seneliai buvo Skiesgilai, brolis Alfonsas – Skiesgilas, o Adomas – Skiezgėlas). Taip jau atsitinka, kad užrašant pavardes dokumentuose kartais ir apsirinkama...

Adomas, prisimindamas pirmuosius savo vaikystės įspūdžius, 2023 m. savo draugui Remigijui Petrauskui yra pasakojęs:

„*Pirmieji prisiminimai?.. Aš buvau labai mažas... Gal trijų metų ar dar mažesnis.*

Buvau bažnyčioje. O ta bažnyčia labai graži – Lenkimų šv. Onos bažnyčia. Ir tėvai labai gražūs. Mama labai graži, tokia jauna. Tėtis, turiu nuotrauką, – su dalgiu ant peties arba dalgį galandą. Tada jis man atrodė toks tvirtas, viską galintis. Ir mama buvo labai darbšti, visus darbus mokanti. Abu mokėjo visus darbus nudirbti – tiek mama, tiek tėtis. Net galvijams kailį nudirti, jį išrauginti, išdirbti mokėjo. Vėžimus šieno krauti, šieną suvežti, sukrauti. Viską mokėjo. Darbininkai su mama labai norėdavo dirbti ūkio darbus, nes ji buvo greita, viską mokėjo, gerai dirbdavo – tiesiog darbas per rankas jai slydo.

(Nukelta į 8 p.)

Adomo Skiezglė tėvai Adolfina ir Alfonsas Skiesgilai

Brolis buvo penkiais metais vyresnis, išeidamas į mokyklą man užduodavo pamokas. Aš buvau gal mažiau nei penkerių metų amžiaus, kai pajutau, jog jau moku skaityti: „LA-PĖ, MA-MA“.

Dėlioju raides iš elementoriaus, ir jau – SKAITAU! Taip skaitinėju vis geriau, tada brolis Alfonsas pradėjo man užduoti namų darbus: „Tu perskaičysi tiek puslapių, tiek puslapių prirašysi, suskaičiuosi tiek ir tiek“. Ir aš labai daug išmokau brolio dėka. Jis buvo mano pirmasis Mokytojas. [...]

Brolis pabaigė devynias klases ir išvažiavo. Jis labiausiai įtakoją mane visame kame, moksluose taip pat. Tik jam pačiam gal ne taip gerai sekdavosi mokslai, kaip kad man. Labiausiai jam sekėsi piešti. Labai gražiai piešė. O aš irgi noriu. Tai jis ir mane pamokino. Aš pasižiūriu – ir piešiu, nes reikia ir tėčiui parodyti, kad ir aš galiu piešti. Tėvas diplomatiškai pagirdavo – sakydavo: „Gražiai yr, jei dar labiau pasistengsi, padarysi dar geriau už vyresnėlį.“ Tai man būdavo dar didesnis ūpas, kai pagiria. Brolis mokino ir piešti, ir visokių kitokių meninių paslapčių. Iš tėvo taip pat mokiausi, ir dabar dar pasižiūriu, kaip jis mokėjo dirbti su medžiu – staliaus, drožėjo darbus.“²

Iš to vaikystės laikotarpio Adomo atmintyje išliko ir įvairių vaikėžiškų nutikimų, išdaigų, istorijų:

„Turėjom ir šunį, ir katiną. Ateidavo kartais ir svetima katė. Kažkaip su broliu sugalvojom ir apkirpom ją – kaip pudelį. Pririšom ir apkirpom, o paskui paleidom.

Šunelį ir paršiukus – gerai užlaikydavau, laiku pašerdavau, kad man netrukdytų skaityti. Prinešu virtų bulvių, prišeriu – vis tiek žviegia, dar daugiau norėtų. Tada plakdavau rykšte, bet žviegdavo dar labiau.

Reikdavo man ir karvę pamelžti.

Adolfina Skiesgilienė ir jos mama Stanislava Budrikienė

Arklių mes neturėjome. Bet kolūkyje buvo. Kai buvau pusbernio amžiaus, teko ir su arklio tempia grėbarka pasivažinėti po laukus. Labai dideliu greičiu. Po to net naktimis sapnuodavau, kaip greit pasileidžiu per laukus. Man sakydavo: „Durnas. Taip tik nukankinsi darbinį arklį“. Arklį norėdavau šuoliais paleisti, nes aš greičio norėjau.“³

Iš pradžių Adomas mokėsi Večių pradinėje mokykloje (jį ten iš karto į antrą klasę norėjo priimti, nes namuose jau buvo išmokęs skaityti, rašyti ir skaičiuoti), vėliau – Lenkimų vidurinėje. Menu pradėjo domėtis anksti, nes, kaip jau minėta, traukė brolio pavyzdys. Mėgo piešti, lipdyti iš molio įvairias gyvūnų skulptūreles, perpiešdavo iš knygų jo dėmesį patraukusius kunigaikščių portretus, žavėdavosi vyresniojo brolio Alfonso piešiniais, dažnai net tapyti mokydavosi iš brolio parsivežtų dailės technikum mokomųjų darbų.

1964 m. Adomas, tada daugelio Audriumi vadintas, įstojo į Telšių taikomosios dailės technikumą, kurį tuo metu pribainė jo brolis. Čia Adomui didelę įtaką padarė technikum direkto-

Iš kairės: Adomo Skiezgelo diplominio darbo „Stogastulpis“, sukurto mokantis Telšių taikomosios dailės technikumė, statymo akimirka; Lenkimų vidurinės mokyklos 8 klasės mokiniai ir jų auklėtoja Emilija Liebienė. Adomas Skiezgelas – antroje eilėje pirmas iš kairės

rius Vytautas Monkevičius, piešimą, tapybą, dailės istoriją dėstęs Petras Liukpetris, Medžio skyriaus praktikos ir technologijos pagrindų bei braižybos mokytojas Aleksandras Korsakas, lietuvių kalbos ir istorijos mokytoja Birutė Rupšytė, skulptorius Donatas Lukoševičius, skulptūros dėstytoja Rūta Bielskienė, kuri, pasak Adomo, jam davė konstruktyvius skulptūros pagrindus, kuriais ir dabar dar kurdamas dažnai remiasi, taip pat ir fizinio lavinimo mokytojas Algimantas Lauraitis, technikumė direktoriaus pavaduotojas Alfonsas Gudzevičius bei daugelis kitų.

Telšiuose mokėsi 4 metus pagal technikumė įvestą sutrumpintą mokymosi programą. Diplominiam darbui pasirinko iš ąžuolo sukurti koplytstulpį, pavadinęs jį „Stogastulpiu“. Darbui vadovavo jaunas dėstytojas Romas Zabulėnas. Buvo sovietmetis, menininkų kūryba to laikotarpio ideologų varžoma. Adomas, per darbo gynimą savo kūrinį įvardijęs liaudies meno tradicijų tęsimo ir balansų gadinės laikus primenančiu reliktu, užsitraukė A. Gudzevičiaus nemalonę, bet darbą apgynė, 1968 m. mokslą baigė, įsigydamas medžio apdirbimo specialybę, tačiau... Dėl to savo diplominio darbo temos iš technikumė rekomendacijos stoti į tuometinį Vilniaus valstybinį dailės institutą (dabar Vilniaus dailės akademija) negavo, o kitą dieną po išleistuvių dar buvo ir saugumiečių apkaltintas, kad Telšiuose išplatino atsišaukimus, nukreiptus prieš

sovietų valdžią, nors to jis ir nebuvo padaręs. Tas įvykis jam dar labiau duris į Dailės institutą užtrenkė. Tada technikumė vadovybė nukreipė jį į Darbėnų vidurinę mokyklą dirbti piešimo ir darbų mokytoju. Čia Adomas vaikus mokė dvejus mokslo metus (1968–1970), o 1970–1972 m. jis dirbo Vilniaus eksperimentiniame meninio konstravimo biure konstruktoriumi (dailininku-suvenyrų etalonų kūrėju). Tada pagal šio biuro dailininkų sukurtus darbų pavyzdžius (etalonus) „Dovanos“ susivienijimas ir kai kurios kitos Lietuvos meno gaminių įmonės serijiniu būdu gamindavo suvenyrus. Adomui čia buvo patikėta pagal individualius projektus daryti daug kūrybinio darbo reikalavusias ir kartu tobulėti skatinusias originalias reprezentacines dovanas.

Dirbdamas pasiruošė ir 1971 m. įstojo į Lietuvos valstybinį dailės institutą. Čia jis 1971–1976 m. Interjero ir įrengimų katedroje įsigijo dekoratyvinės dailės dailininko-architekto specialybę.

A. Skiezglą yra kalbinusi, informatyvų ir, kaip tai jai buvo būdinga, iš širdies parengtą interviu su juo 2010 m. liepos 16 d. „Vakarų ekspresė“ paskelbusi iškili Klaipėdos žurnalistė Ivona Žiemytė (1961–2015). Kalbėdamas apie save Adomas tąsyk sakė: *„Aš norėjau būti skulptorius. Netapau. Stojau net du kartus, nes gerai lipdydavau. Neįstojau dėl to,*

(Nukelta į 10 p.)

Broliai (iš kairės): Alfonsas Skiesgilas ir Adomas Skiežgelas *kad seneliai buvo išvežti į Sibirą, nors tėvas buvo ką tik sukūręs šeimą ir iš jo nebuvo ko atimti. [...]*⁴.

Viena iš priežasčių, kodėl Adomas netapo Skulptūros katedros studentu, buvo dar ir ta, jog tada į šią specialybę priimdavo labai mažai studentų. Teko pasirinkti architektūrą. Studijuodamas Adomas ją pamėgo, ypač už galimybę architektūriniame kūrybiniame procese dirbti kartu su skulptūra ir skulptoriais.

Rengdamas diplominį darbą suprojektavo sporto reikmėms skirtus poilsio namus ant vandens Trakuose (darbo vadovas – architektas Algimantas Mačiulis (1931–2024)).

Baigęs studijas, 1976 m. gavo paskyrimą į tada veikusią Lietuvos valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakulteto Dailės katedrą (įkurta 1974 m.).

I. Žiemytei jis yra pasakojęs: „*Po studijų nenorėjau važiuoti į Klaipėdą. Prieš mokslų pabaigą „pirkliai“ ir komisija pasakė, kad man pritiktų dėstytojo profesija. Aš norėjau Kaune su skulptoriais Stasiu Žirguliu ir kitais draugais užsiimti skulptūra. Ėjau į ministeriją, kad atleistų, melavau, kad „ženijuos“; pagaliau susikroviau didelį „čemodaną“ su mediniais apkaustais ir parvažiavau pas tėvus į Kretingą. Prisistačiau Algiui Kliševičiui į tuometės Klaipėdos konservatorijos Dailės sekciją. Paskui ji išaugo į Vaizdinės agitacijos sekciją, prisijungė prie Vilniaus dailės instituto kaip Klaipėdos vizualinio dizaino katedra.*“⁵

1976–1978 m. A. Skiežgelas buvo Vilniaus valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakulteto Dailės skyriaus dėstytojas, nuo 1978 iki 2012 metų Klaipėdoje dirbo Vilniaus dailės akademijos Vizualinio dizaino katedros lektoriumi, čia jam buvo suteiktas docento vardas, čia jis sutiko ir sau artimą sielą – tada buvusią pirmo kurso studentę, kuriai pats dėstė, dailininkę, pedagogę Birutę Andriekū-

Adomas Skiežgelas studentas

tę, vedė ją. Uostamiestyje gimė du jų vaikai – sūnus Andrius, kaip ir tėtis pasirinkęs architekto profesiją, ir dukra Ieva, kuri tris metus studijavo keramiką Vilniaus dailės akademijoje, o 2014 m. pabaigė studijas Vilniaus dailės akademijos Klaipėdos fakulteto Vizualinio dizaino katedroje, įsigydama dailės bakalauro laipsnį. Visą šeimą gyvena uostamiestyje.

Jau pirmaisiais darbo Klaipėdoje metais Adomas pagarsėjo kaip geras dėstytojas ir ne mažiau kaip talentingas kūrėjas. Tai pastebėjo ir įvertino 1975–1987 m. Klaipėdos fakulteto prorektoriumi dirbęs Vytautas Jakelaitis (1928–2015). Jis Adomą rekomendavo tuometiniam miesto vadovui Alfonsui Žaliui (1929–2006), kad šis jį priimtų dirbti miesto vyriausioju dailininku. Rekomendacija su-

Iš kairės: Klaipėdos miesto vyr. architektas Ričardas Valatka ir miesto vyr. dailininkas Adomas Skiežgelas apie 1980 m.

Iš kairės: Adomo Skiezgelo suprojektuotas ir Kretingos centrinėje aikštėje pastatytas paminklas Kretingos miesto įkūrėjui, Vilniaus vaivada, LDK kariuomenės vadui, Livonijos gubernatoriui Jonui Karoliui Chodkevičiui; to paties autoriaus suprojektuotas gyvenamasis namas Klaipėdos Veterinarijos gatvėje

veikė ir A. Skiezgelas 1980 m. buvo paskirtas į šias pareigas, pakeisdamas jose anksčiau buvusį architektą Petrą Šadauską.

Adomas vyriausiuoju miesto dailininku dirbo 12 metų – iki pat 1992-ųjų. Darbo buvo daug, pareigos atsakingos, atlyginimas mažas, tad tuo laikotarpiu jis, norėdamas išlaikyti šeimą, turėjo dar papildomai ir kitur dirbti – ėmė kurti individualių namų ir įvairius kitus projektus.

Prisimindamas savo darbą Klaipėdos miesto savivaldybėje, viename iš interviu jis yra sakęs: „Vykdomojo komiteto pirmininkas Vytautas Žalys buvo negailestingas ir reiklus, ir tada mieste buvo vertybių. Sukūrėme Skulptūrų parką, parūpinau skulptoriams technikos, įrankių. Visiems fasadams mano buvo parinkti dažai, senamiestis išdažytas mano nurodymu. Nuo miesto nukrapštėm daug „voratinklių“ – bjaurių tūrinių reklamų, jas pakeitėme meniškėmis išsikišusiomis skulptūromis. [...] Griežtai pasakiau: jokių neonų. Laimei, aš jau neradau fontanų su gulgėmis ir ruoniais.

Tai buvo trylika judraus gyvenimo metų lakstant tarp partijos ir Vykdomojo komiteto. Kūrėme vaizdinę agitaciją, turėjau žinoti, kaip išsidėstys žygiuotojų kolona per Spalio revoliucijos parodą, kiek gėlių, kokie plakatai fasadus papuoš.“⁶

Na o uostamiesčio vyr. dailininko pareigas perdavęs kitiems, dirbdamas Klaipėdos „Komprojekte“ Adomas 1992–1997 m. kūrė Šv. Kazimiero bažnyčios projektą, vėliau užsiėmė individualia menine kūryba ir architektūrine veikla, nuo 2004 m. iki šiol yra viešosios įstaigos „Ars Tektonika“ vadovas.

Prisimindamas savo pirmuosius architektūri-

nus darbus, pokalbyje su jau minėta žurnaliste Ivona Žiemyte jis yra atviravęs:

„Pirmąjį namą nusipelnusiam statybininkui suprojektavau be kamino. Pats stebėjau, kad Varnių gatvėje galima atsekti, jog iš plytų jį tikras meistras statė. O paskui prasidėjo individualių namelių projektai, kad prie algos prisidurčiau. Dalyvaudavau konkursuose, pelniau I vietą suprojektavęs šviečiantį Tautų draugystės monumentą. Su Regimantu Midvikiu pastatėme paminklą kapitonui Liudvikui Stulpinui, už Šv. Kazimiero bažnyčios projektą pirmąją premiją nusigvelbėm su Ričardu Kristopavičiumi. Gaila, kad jai bokštų ažūrinių nepadarė... Pernai (2009 m. – red. p.) Kretingoje pastatytas paminklas miesto įkūrėjui, Vilniaus vaivada, LDK kariuomenės vadui, Livonijos gubernatoriui Jonui Karoliui Chodkevičiui. Aušros vartų Dievo motinos koplyčios Lėbartų kapinėse statybą inicijavo Palangos stačiatikių Dievo Motinos Marijos Iverijos ikonos garbės parapijiečiai. [...]

„Mandrą“ Šv. Brunono bažnyčią Debreceno gatvėje projektavau su vienuolynu: įdomus, kad iš vieno elemento – rombo, pasidarė ir stogas, ir viskas erdvės kompleksas. Viduje altorius, vargonus įkomponavau. Kurti studijoje pasilikdavau, kol saulė pradėdavo kilti: jauties, tarsi angelas šalia sėdėtų.

Man svarbu organiška architektūra, kai visos formos suauga su žeme be jokių mandrybių, darnoje su aplinka.“⁷

1980 m. Adomas, paprašytas savo gimtosios Lenkimų apylinkės vadovo parengti Lenkimuose palaidotų Antrojo pasaulinio karo karių kapinių sutvarkymo projektą, šio darbo neatsisakė. Taip mies-

(Nukelta į 12 p.)

telyje atsirado pagal jo sukurtą projektą realizuotas anuo metu gana modernus, tačiau neišsukiantis, pagarbus, šalia esančios bažnyčios šventoriaus sienelės neuždengiantis, moderniai sutvarkytas kapinių kompleksas, kurio centre – nedidelis paminklas (akmens kubas – monolitas su „nuskilusiu“ kampu). Šį jo sukurtą ansamblį gerai įvertino tada tarp menininkų didelį autoritetą turėjęs skulptorius Gediminas Jokūbonis (1927–2006).

1980-aisiais metais A. Skiežgelas tapo Lietuvos architektų sąjungos nariu.

1982 m. jis suprojektavo paminklą fašizmo aukoms atminti, kuris buvo pastatytas tuometinėje Skuodo Alfredo Kiupio gatvėje (anksčiau vadinosi ir dabar vadinasi Šaulių gatve, šis pavadinimas jai sugrąžintas Lietuvai atkūrus nepriklausomybę).

Gyvendamas Klaipėdoje A. Skiežgelas tuo laikotarpiu suprojektavo ir daug antkapinių paminklų, atminimo lentų, skirtų iškiliems Klaipėdos ir Žemaitijos krašto žmonėms, sukūrė nemažai architektūrinių statinių projektų, dalyvavo įvairiuose plastinio meno konkursuose ir juose pelnė aukštų apdovanojimų. Savo darbus eksponuodavo Lietuvoje rengiamose mažosios plastikos kūrinių parodose. Jos yra veikusios Vilniuje ir Klaipėdoje. Tuo pat metu Adomas toliau dirbo su studentais, buvo daugelio jų diplominių darbų vadovas ir recenzentas.

Iš kairės: Adomo Skiežgelo suprojektuota Lėbartų kapinių koplyčia (Klaipėdos r.). Mozaikos dailininkė Angelė Banytė; to paties autoriaus sukurtas Antrojo pasaulinio karo pabaigoje žuvusių karių kapinių paminklas Lenkimuose

Žurnale „Rambynas“ (nr. 1(19) Petras Šmitas, kurio tekstuose pateikta informacija naudota ir rengiant šią publikaciją, rašo, kad „1983 m. A. Skiežgelas sukūrė lakoniškų formų antkapį – atverstą knygą su „nukirsta“ kita knygos puse. Toje atverstos knygos pusėje jis išrašė rašytojo, valstybės ir visuomenės veikėjo Jono Žiliaus Jonylos (1870–1932) vardą, pavardę, gimimo ir mirimo datas.

Kartu su skulptoriumi R. Midvikiu (1947–2015) sukūrė monumentalių, stilizuotų apibendrintų formų antkapį – jūrinį simbolį – inkarą iš granito (1990 m.) jūrų kapitonui, lietuviškosios jūreivystės pradininkui Liudui Stulpinui (1871–1934). Abu kapai: J. Žiliui Jonylai ir L. Stulpinui, yra šalia vienas kito Klaipėdos Smiltynės kapinėse.

Tose pačiose Smiltynės kapinėse iš juodo granito jis sukūrė stilizuoto krikšto formos antkapį istorikui, Jūrų muziejaus įkūrėjui, pirmajam jo direktoriui Aloyzui Každailiui (1943–2018).

1992–1993 m. Adomas suprojektavo antkapinius paminklus Lėbartų kapinėse A. Blažiui ir A. Leksusytei, 1989–1991 m. prie Dangės upės krantinės – keturis įdomius bronzinius knechtus jachtoms „Lietuva“, „Audra“, „Daile“, kuriomis buriuotojai nuplaukė į Ameriką ir sėkmingai grįžo (jachta „Lietuva“ apiplaukė visą pasaulį), bei burlaiviui „ANA AF SAND“, kuris prekiavo silkėmis.“⁸

2008 m. Adomas tapo Mažosios Lietuvos reikalingų tarybos Klaipėdos krašto skyriaus nariu, 2013 m. įstojo į Lietuvos dailininkų sąjungą.

Tarp plačiausiai žinomų A. Skiežgelo darbų yra ir 1985 m. jo kartu su jau minėtu skulptoriumi Regimantu Midvikiu sukurtas Lenkimų miestelio

Nuotraukose (iš kairės): Adomo Skiezgelo suprojektuotos antkapinis paminklas Aloyzui Každailiui Smiltynės (Klaipėdos m.) kapinėse ir A. Skiezgelo sukurtos atminimo lentos, skirtos Viliui Gai-galaičiui, Jonui Polovinskiui Budriui ir Erdmonui Simonaičiui Klaipėdoje

centre, šalia Kultūros namų ir Šv. Onos bažnyčios, pastatytas paminklas iš Lenkimų seniūnijos Kalvių kaimo kilusiam istorikui, rašytojui, švietėjui, tautinio atgimimo ideologui, žemaičių rašybos normintojui Simonui Daukantui (1793–1864).

Kitas reikšmingas A. Skiezgelo sukurtas projektas – jau minėtas paminklas Kretingos miesto ir vienuolyno įkūrėjui, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės etmonui, Vilniaus vaivada Jonui Karoliui Chodkevičiui (1560–1621) Kretingoje. Šio paminklo bronzinį J. K. Chodkevičiaus durų bareljefą sukūrė skulptorius Rimantas Eidėjus iš Mosėdžio (Skuodo r.), su kuriuo A. Skiezgelas bendradarbiavo įgyvendindamas ir daug kitų projektų. Akmeninė J. K. Chodkevičiaus paminklo dalis buvo padaryta Darbėnuose (Kretingos r.) – Justino Petrausko akmens dirbtuvėse. Paminklo pagrindas yra grįstas pjautomis plokštėmis iš lietuviško granito, o kiti paminklo granito luitai atgabenti iš Suomijos. Bareljefas išlietas Rimanto Keturkos dirbtuvėse Vilniuje. Paminklas atidengtas 2009 m. minint Kretingos miesto 400 metų įkūrimo jubiliejų.

Kitas svarbus Adomo sukurtas paminklo erdvinis projektas yra realizuotas Skuode, prie rajono savivaldybės pastato Vilniaus gatvėje. Tai pamin-

klas Jonui Jeronimui Chodkevičiui (1537–1579), išrūpinusiam Skuodo miestui Magdeburgo teises. Skulptorius – Marius Grušas.

A. Skiezgelo kaip architekto talentas labiausiai atsiskleidė kuriant Klaipėdos Mažojo kaime-lio mikrorajono Šv. Kazimiero bažnyčios projektą (bendraautoris – Ričardas Krištapavičius, konstruktorius – Tautvydas Tubis). Bažnyčia 1992 m. pastatyta buvusiam Karaliaus parke.

Adomas yra ir 2007–2008 m. Lėbartų kapinėse (Tolėikių kaimas, Dovilų seniūnija, Klaipėdos r. jonas) iškilusios koplyčios administracinio namo, Klaipėdos Salomėjos Nėries ir Simono Daukanto gatvių kampe esančio pastato bei kelių gyvenamųjų namų-vilų Palangoje projektų autorius.

Išskirtinio dėmesio sulaukė ir pagal šio architekto projektus sukurtos atminimo lentos, skirtos žymioms Lietuvos asmenybėms, tarp jų ir Lietuvos politiniam bei visuomenės veikėjui, Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto pirmininkui, inžinieriui, Vasario 16-osios akto signatarui Steponui Kairiui (1879–1964) Utenoje, šešiams Tilžės akto (1918 m.) signatarams Klaipėdoje (kūrė kartu su skulptoriumi R. Eidėjumi): spaustuvininkui ir visuomenės veikėjui Martynui Jankui (1858–1946),

(Nukelta į 14 p.)

Adomo Skiezgelo architektūros ir skulptūros parodos, veikusios 2023 m. Klaipėdoje, fragmentas

spaudos ir lietuviybės puoselėtojai Jurgiui Arnašui (1872–1934), gydytojui, visuomenės veikėjui dr. Valteriui Didžiui (1896–1977), šauliui, visuomenės ir politikos veikėjui Jurgiui Lėbartui (1879–1944), teisininkui, diplomatu, visuomenės ir politikos veikėjui Viktorui Gailiui (1893–1956), Mažosios Lietuvos kultūros veikėjui, publicistui, Mažosios Lietuvos gelbėjimo komiteto pirmajam sekretoriui Jonui Vanagaičiui (1869–1946).

A. Skiezgelo yra sukūręs ir uostamiestyje esančią atminimo lentą, skirtą švietėjui, Vytauto Didžiojo gimnazijos statytojui ir direktoriui (1929–1939) dr. Kaziui Trukanui (1892–1957), atminimo lentes su skulptūriniais reljefais poetui, pedagogui Pauliui Dreviniui (2015 m.), rašytojui Rimantui Černiauskui (2017 m.). Yra daugybė ir kitų A. Skiezgelo sukurtų įvairaus turinio, formos, paskirties, apimties plastinių ir erdvinių kūrinių, pastatų projektų. Adomas yra ir dviejų medalių, skirtų Vilhelmo Storostos-Vydūno 150-osioms gimimo metinėms, projektų autorius.

Na o savo 75-ojo gimtadienio proga 2023 m. rugpjūčio 25 d. jis bičiulius, artimuosius, draugus, kūrybos gerbėjus pakvietė į Lietuvos architektų są-

jungos Klaipėdos apskrities organizacijos patalpose (Bažnyčių g. 6-1) atidarytą savo dviejų dalių architektūros ir skulptūros parodą. Pirmojoje dalyje buvo eksponuojami jo dar neįgyvendinti projektai, tarp jų ir Palangai adaptuotas skulptoriaus Vinco Grybo (1890–1941) skulptūros „Kęstutis ir Birutė“ projektas; Adomas yra sukūręs šiam paminklui skirtą erdvę. Beje, nedaug kas žino, jog 1941-aisiais hitlerininkų nušautas skulptorius V. Grybas, kuris yra Papilėje stovinčio S. Daukanto paminklo bei Raseinius garsinančios „Žemaičio“ skulptūros (Lietuvos nepriklausomybės paminklas, pastatytas 1934 m.) autorius, buvo sukūręs ir iš bronzos planuotą išlieti 9 metrų aukščio skulptūros „Kęstutis ir Birutė“ modelį, kuris iki šiol nėra realizuotas. Menotyrininkai aukštai vertina šią ekspresyvią kompoziciją. Pasak Adomo, *„joje piestu stojantis arklys gal nuo Birutės grožio baidosi“*...

A. Skiezgelo kūrinių parodoje buvo galimybė pamatyti ir partizano Juozo Lukšos-Daumanto atminimą įamžinančio paminklo „Už tėvynę“, Vilniaus Lukiškių aikštei skirtą projektą bei nemažai kitų darbų. Antroje parodos dalyje buvo pristatyti jau įgyvendinti projektai, jų eskizai, maketai, bei skulptūriniai darbai ir medaliai. Tarp jų – ir vienas naujausių A. Skiezgelo projektų, kurį jis tuo laikotarpiu įgyvendino kartu su skulptoriumi R. Eidėjumi (atminimo lentos, skirtos keturioms iškilioms asmenybėms: Klaipėdos krašto direktorijos prezidentui Erdmonui Simonaičiui, kunigui, pirmajam lietuviškos gimnazijos direktoriui Viliui Gaigalaičiui, Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos operacijos kariniam vadui Jonui Polovinskui-Budriui (jam A. Skiezgelo yra sukūręs ir medalių), bei spaustuvininkui, leidėjui Jokūbui Stikloriui).

2023-aisiais Adomo planuose buvo sukurti keltą meninių ženklų Klaipėdos senamiestyje esančiame Mažosios Lietuvos muziejaus kiemelyje. Ten, ant fachverkinio pastato sienos, jis buvo sumanęs įamžinti žymiausių Klaipėdos miesto menininkų (architektų Alfredo Gyčio Tiškaus, Vaidoto Guogio, Ričardo Valatkos) bei portretinėmis atminimo lentelėmis įprasinti dailininkų Algimanto Jusonio, Algio Kliševičiaus, Vido Pinkevičiaus, Regimanto Midvikio, aktorius Vytauto Kanclerio ir rašytojo Rimanto Černiausko atminimą. 10 atminimo ženklų uostamiesčio meno kūrėjams jau yra sukurti. Jie padaryti iš granito bei bronzos.

A. Skiezgelas, kalbėdamas su I. Žiemyte, akcentavo, kad „Architekto profesija yra žavi, nes aprėpia viską, kuria žmogaus gyvenamąją aplinką. Ir nieko nėra neįmanomo, tik reikia norėti, tikėti ir siekti. Žinoma, atominės elektrinės neprojektuočiau.“⁹

Na o prisiminęs darbą projektuojant į šiaurę nuo miesto centro ir Kuršių marių salajos su Baltijos jūra esantį Melnragės gyvenamąjį kvartalą, jis ištaria: „Aš galiu kurti ir modernius namus, bet tas pajūrio miestelis, projektuoti pradėtas prieš 30 metų, turi pajūrio kvapą, kuris neiškart man buvo artimas.“¹⁰

A. Skiezgelas iki šiol gyvena, kuria Klaipėdoje. Myli jis šį miestą. Jau minėtame interviu 2010 m. žurnalistės I. Žiemytės paklaustas, ką pasiūlytų Klaipėdai, kad būtų išsaugotas jo identitetas, pasakė: „Yra daug kas daroma, bet projektai smulkesnėse paskėsta, dokumentų rengime. Turėtume išryškinti lietuviškam charakteriui būdingus dalykus: švarą, tvarką, griežtumą. Aš žaviuosi kolegos Ramūno Kraniausko Santuokų rūmais, „Žemaitija“, kurią iš kiemo pusės pradėjo niokoti – tai gražu ir santūru, neobrutalizmo stilius. Ta kryptis buvo jėga.“

Ne visur dera stiklo pastatai. Bet sankryžoje priešais Vytauto Didžiojo gimnaziją esantis mūsų su Remigijumi Petrausku pastatas iš juodo struktūrinio stiklo taip susilieja su aplinka, kad automobilis buvo įsirežęs. Jau antrą namą suprojektavome su sūnumi Andriumi; jis kietesnis architek-

Skiesgily giminė prie Simono Daukanto paminklo (skulptorius Regimantas Midvikis, architektas Adomas Skiezgelas) Lenkimoose 2000 m. vasarą

tas už mane. Amsterdame, Strasbūre mokėsi, ir jo mąstymas konceptualus. Sako: „Aš kitaip mąstau, tėvai“, o aš: „Tu turi teisę.“ Konkursuose dalyvaujam kartu. Mudu varinį namą prie Jūrininkų mokyklos suprojektavome: stogas, sienos dengtos variu. Pripažinau sūnaus idėją, aš brėžinius, detales dirbau iki varžto įsukimo. Neseniai mane susirado moteris iš mano kaimo, jai sukursiu namą, kuris bus kaip tylus kiro skrydis...“¹¹

Na o kas dabar, kas ateity?

2010 m. jis sakė: „Praėjusios Architektų dienos proga pareiškiu, kad nebenorėčiau projektuoti – kaip mano tėvas, norėčiau pereiti nuo arklo prie skulptūros. Per visą gyvenimą visko pabandžiau, sukūriau 50 namų. Ateina momentai, kai atrandi dar įdomesnių dalykų. Mėgstu Rodeną, Burdelį, kuris sako: jeigu nori būti skulptorius, pirma turi būti architektas, o po to – tapytojas. Kai lipdžiau Vanagaičio portretą, jaučiausi kaip tapydamas; plokštumą pirštu paspaudei, ji turi lūžti. Aš gerai piešiu. Vieni atsisėdimu nupaisčiau statinę, nes gali gyventi ir kaip Diogenas, gali [...]. Rodenas mokėjo pavaizduoti žmogaus kūną taip, kad, regis, jo gyslose kraujas teka, jauti pulsuojančią gyvybę, gyvenimą. Aš dar norėčiau sukurti Kretingos parkui senųjų baltų deives. Jos archeologiniuose radiniuose vaizduojamos išryškintomis genitalijomis, akcentuojant vaisingumą. Garbintos Medeinė, Žvorūna, net rupūžės. Buvau nulipdęs Mildą, bet jos stačios krūtys puritonams pasirodė per daug apetitiškos; kaip tokia priešais mokyklą stovės? Ims dar kas, susinervins.“¹²

A. Skiezgelas yra sukūręs ir mažosios plastikos darbų, tarp kurių – varstotas, gražtas, rombo plastikos kūriniai, kt. Jis iki šiol aktyviai dalyvauja kūrybiniuose konkursuose. Šie jam buvo itin svarbūs:

- Tautų draugystės monumentas Klaipėdoje (I premija). Bendraautoris – architektas Ričardas Krištopavičius.
- Paminklas LDK kunigaikščiui Gediminui Vilniuje (II premija). Skulptorius – Regimantas Midvikis.
- Paminklas karaliui Mindaugui Vilniuje. Bendraautoris – Kęstutis Mickevičius.

(Nukelta į 16 p.)

Adomas Skiežgelas ir jo tėvai: Alfonsas Skiesgilas ir Adolfina Skiesgilienė

- Paminklas Vincui Kudirkai Vilniuje (II premija). Skulptorius – Stasys Žirgulis.
- Paminklas Birutei ir Kęstučiui Palangoje (I premija).
- Baltijos kelrodžio idėjinio projekto konkursas (II premija).
- Paminklas K. J. Chodkevičiui Kretingos Rotušės aikštėje (II premija). Įgyvendintas.
- Tarptautinis dizaino elemento konkursas „Visoms kartoms“.
- Paminklas Jurgiui Zauerveinui Klaipėdoje.
- Baltijos kelrodžio idėjinio projekto konkursas (II premija).
- Skulptūros ant suoliukų Klaipėdos Martyno Mažvydo alėjoje.
- Tarptautinis dizaino elemento konkursas „Visoms kartoms“.
- Paminklas broliams Vileišiams Vilniuje. 2009 m.
- Paminklas Lietuvos tūkstantmečiui Klaipėdoje. 2007 m.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Petras Šmitas, „Adomas Skiežgelas – architektas – menininkas“, *Rambynas*, 2021, nr. 1(19), p. 23–30.
2. Ivona Žiemytė, „A-1. Adomas Skiežgelas: Kas gyvena kriauklėje“, *Vakarų ekspresas* (Klaipėda), 2010-07-16.
3. Jurga Petronytė, „Adomo Skiežgelo parodos lankytojai pirmieji pamatys atminimo lentas svarbiems Klaipėdos krašto veikėjams“, *Vakarų ekspresas* (Klaipėda), 2023-08-25: <https://inx.lv/JpijD> (žr. 2025-01-30).

Adomo Skiežgelo sukurta atminimo lenta, skirta Dionyzui Varkaliui

IŠNAŠOS:

- ¹Adomo Skiežgelo laiškas knygos autorei (2025-09-18).
- ²Remigijus Petrauskas, *Adomybės*, 2023. Mašinaraišis, A. Skiežgelo asmeninis archyvas.
- ³Ten pat.
- ⁴Ivona Žiemytė, „A-1. Adomas Skiežgelas: Kas gyvena kriauklėje“, *Vakarų ekspresas* (Klaipėda), 2010-07-16.
- ⁵Ten pat.
- ⁶Ten pat.
- ⁷Ten pat.
- ⁸Petras Šmitas, „Adomas Skiežgelas – architektas-menininkas“, *Rambynas*, 2021, nr. 1(19), p. 23–30.
- ⁹Ivona Žiemytė, „A-1. [...]“.
- ¹⁰Ten pat.
- ¹¹Ten pat.
- ¹²Ten pat.

Publikacijoje panaudotos nuotraukos – iš Adomo Skiežgelo albumo. Ten, kur fotografai nenurodyti, jų vardai, pavardės nežinomos